

22. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 5 липня 2012 року № 5073-VI. Офіційний вісник України від 12 січня 2013 року. № 9. Стор. 9. Ст. 325. Код акта 65660/2013.

23. Сербин Р.А. Публічно-правове адміністрування благодійництва в Україні: авто-реф. дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.07. Харківський національний університет внутрішніх справ, 2016. 42 с.

24. Модельний закон щодо меценатства та спонсорства, прийнятий на тридцятomu пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД № 30-9 від 3 квітня 2008 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_i44.

25. Про рекламу: Закон України від 3 липня 1996 р. № 270/96-ВР. Відомості Верховної Ради України від 24 вересня 1996 року. № 39. Ст. 181.

УДК 342.7

СТАДІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО НАГОРОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНИМИ НАГОРОДАМИ

Деревінський Максим Петрович,
аспірант
(Науково-дослідний інститут
публічного права, м. Київ, Україна)

У даній науковій статті здійснено загальну характеристику стадій адміністративного провадження з нагородження державними нагородами. Акцентовано на необхідності підняття іміджу найвищої державної нагороди. Запропоновано внести зміни до закону України «Про державні нагороди України».

Ключові слова: стимул, державна нагорода, орден, медаль, заохочення, мотив, мотивація.

STAGES OF ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS FOR THE AWARDING OF STATE AWARDS

Derevinsky Maksym Petrovych,
graduate student
(Research Institute of Public Law,
Kyiv, Ukraine)

In this scientific article a general description of the stages of administrative proceedings for the awarding of state awards has been made. The emphasis is on the need to raise the image of the highest state award. It is proposed to amend the Law of Ukraine "On State Awards of Ukraine".

Key words: incentive, state award, order, medal, promotion, motive, motivation.

Постановка проблеми. Державні нагороди – це не просто металеві брязкальця, а еквівалент заслуг, за яким їх отримано, тому вони повинні бути гідними цих заслуг, бути предметом гордості нагороджених. Багато століть ордени й медалі – невід’ємні атрибути кожного суспільства, які відображають його зміни: замість монархічних

нагород з'явилися республіканські, а замість відзнак колоніальних імперій – нагороди незалежних держав. Саме нагорода несе в собі стимулюючі функції, і якщо нагорода сприймається суспільством, то відзначення героїв повинно спонукати їхніх товаришів на нові подвиги.

Виклад основного матеріалу. Кожне адміністративне провадження специфічне, а тому процес виділення в межах адміністративного провадження стадій повинен відбуватися за певними критеріями, а саме враховувати: 1) наявність стратегічних цілей і завдань, які досягаються і розв'язуються в ході цього провадження групою процедурних дій; 2) присутність відповідного процедурного оформлення документів; 3) законодавче закріплення специфічного кола учасників та обсяг їх процедурних прав і обов'язків.

Стадії адміністративного провадження характеризуються тим, що:

- 1) вони здійснюються послідовно, тобто одна операція змінює другу, утворюючи своєрідний ланцюг дій;
- 2) розташування операцій у цьому ланцюгу має не випадковий характер. Їх послідовність логічно визначена. Так, винесення постанови у справі не може передувати такій операції, як складання протоколу про адміністративні правопорушення;
- 3) різним видам адміністративних проваджень притаманні різні за характером і призначенням операції. Відрізняються вони і за ступенем урегульованості адміністративно-процесуальними нормами;
- 4) здійснення тієї або іншої операції в тому або іншому провадженні визначається адміністративно-процесуальними нормами і виступає як момент реалізації матеріальних норм адміністративного права.

Нагороджувальні справи реалізуються через нагороджувальні провадження. В системі нагород можна виділити нагороджувальні провадження за власною ініціативою, нагороджувальні провадження конкурсного характеру, нагороджувальні провадження з нагородження державними нагородами; колективні нагороджувальні провадження.

У нашому дослідженні нас цікавлять провадження з нагородження державними нагородами, якому притаманні характерні ознаки:

- 1) може початися лише за громадською ініціативою або ініціативою керівника органу (підрозділу), командира військової частини, що також ґрунтується на громадській позиції та ініціативі;
- 2) попереднє обговорення кандидатури, що висувається на нагородження державної нагороди;
- 3) оцінювання заслуги та відповідність її змісту окремо взятій державній нагороді, що деталізована в окремому статуті чи положенні про державну нагороду;
- 4) письмовий опис заслуги, підтвердження її фактичними даними, свідченнями свідків;
- 5) можливість зміни виду державної нагороди в процесі негороджувального провадження.

Треба відзначити, що відносини з нагородження державними нагородами відносяться до публічно-правових відносин, і їх необхідно відмежовувати від відносин, що виникають у результаті проведення конкурсу і вимагають проведення процедури нагородження переможця конкурсу. Останні відносини мають цивільно-правовий характер. Нагороджувальні правовідносини, що складаються в процесі нагородження державними нагородами, мають соціальний зміст і засновані на публічному інтересі. Матеріально-правова специфіка таких відносин породжує процесуальні особливості. Так, зазначені відносини виникають лише за обставин громадської ініціативи та необхідності формування

позитивної громадської позиції, зазначені правовідносини потребують процедури офіційної громадської оцінки. На державну нагороду особа не може бути висунута за власною ініціативою, тобто це не може бути волею нагороджувальної особи. А от під час проведення конкурсу передбачена ознака самовисунення на нагороду за участі в конкурсі.

В управлінських провадженнях виокремлюються стадії, їх цілі, послідовність і тимчасові рамки, конкретні дії на кожній стадії, підстави здійснення та взаємозв'язок цих дій, способи їх оформлення і фіксації, як у будь-яких адміністративних провадженнях.

Нагороджувальні провадження не є виключенням, їм притаманні певні стадії. Однак стадійність нагороджувального провадження відрізняється від типових стадій адміністративних проваджень.

У теорії юридичного процесу під стадіями розуміються відносно самостійні етапи юридичного процесу, на кожному з яких вирішуються специфічні завдання провадження, вони супроводжуються юридичними діями та оформленням процесуальних документів.

У науковій літературі висувалися різні пропозиції щодо виокремлення стадій провадження з нагородження державними нагородами.

Так, В.М. Дуель у залежності від рівня нагороди виокремлює такі стадії нагороджувального провадження: 1) порушення справи про нагородження; 2) державна і суспільна оцінка матеріалів про нагородження; 3) прийняття рішення про нагородження; 4) виконання рішення (нагородження). Крім зазначених стадій, автором виділена «така специфічна процедура, як дезаоохочення», яка, по суті, описується автором як п'ята стадія нагороджувального провадження, хоча буквально і не названа стадією [1, с. 163].

В.А. Винокуров виділив основні і факультативні стадії нагородного провадження. До основних стадій він відніс: 1) порушення клопотання або оформлення представлення до нагородження; 2) узгодження подання або клопотання; 3) прийняття рішення про нагородження; 4) вручення нагороди. До факультативних стадій, які автор вважає за можливе розглядати і як окремі провадження, віднесені: 1) оформлення права нагородженого на встановлені законодавством переваги; 2) позбавлення особи нагород держави; 3) відновлення особи в правах на нагороди держави; 4) скасування акта про нагородження; 5) визнання таким, що втратив силу, акта про нагородження у випадку відмови нагородженого від отримання державної нагороди [2, с. 61].

Із цією концепцією погодитися важко, оскільки, по-перше, стадії порушення клопотання або оформлення представлення до нагородження та узгодження подання або клопотання є етапами однієї стадії, оскільки не мають ознаки відносної самостійності та змістовної завершеності; по-друге, відмова нагороджувального від нагороди має теоретичний характер і не передбачена законодавством; по-третє, оформлення права нагородженого на встановлені законодавством переваги є окремим провадженням.

Є.В. Трофімов виокремлює такі стадії провадження про нагородження державними нагородами: порушення клопотання про нагородження; погодження клопотання про нагородження; подання до нагороди; попередній розгляд подання до нагороди; ухвалення рішення про нагородження; повідомлення (вручення) нагороди; вирішення питань про нагороджувальні символи і документи (видача дубліката або муляжу нагородного символу, дубліката нагородного документа, заміна нагородних знаків і документів, повернення нагородних знаків і документів нагородженій особі або її спадкоємцям, повернення нагородних знаків і документів суб'єкту нагородження, передача нагородних знаків і документів на зберігання та експонування в музеї); дозвіл правонаступництва; скасування нагородження або позбавлення нагороди; відновлення в правах на нагороду [3].

На нашу переконливу думку, порушення клопотання про нагородження; погодження клопотання про нагородження; подання до нагороди; попередній розгляд подання до нагороди є не стадіями, а етапами однієї стадії – клопотання про нагородження. Стадії «вирішення питань про нагороджувальні символи і документи (видача дубліката або муляжу нагородного символу, дубліката нагородного документа, заміна нагородних знаків і документів, повернення нагородних знаків і документів нагородженій особі або її спадкоємцям, повернення нагородних знаків і документів суб'єкту нагородження, передача нагородних знаків і документів на зберігання та експонування в музеї)» є не стадіями провадження про нагородження державною нагородою, а елементами діловодства, що супроводжує дане провадження.

Отже, підводячи підсумок викладеному, можемо запропонувати власну позицію щодо структури провадження з нагородження державними нагородами.

I стадія – клопотання про нагородження державною нагородою:

- 1) збори трудового колективу, військової частини щодо обговорення заслуги і можливості клопотання про нагородження державною нагородою;
- 2) підготовка та подання клопотання про відзначення державною нагородою, що подається трудовим колективом, організацією, установою за місцем роботи суб'єкта заслуги;
- 3) направлення листа-клопотання з підтверджуючими заслугу документами до Комісії з державних нагород та геральдики.

II стадія – розгляд документів та прийняття рішення про вручення державної нагороди:

- 1) розгляд нагороджувальної справи про присвоєння державної нагороди;
- 2) аналіз відповідності заслуги та ордену, на який подається особа;
- 3) засідання Комісії з державних нагород та геральдики та прийняття рішення про присвоєння державної нагороди;
- 4) спільне подання про відзначення державною нагородою надсилається Президенту України через Адміністрацію Президента України, який приймає рішення та підписує указ Президента України про присвоєння державної нагороди.

III стадія: вручення державної нагороди:

- 1) урочисте вручення державної нагороди;
- 2) складання протоколу вручення державних нагород України;
- 3) оформлення облікових карток нагороджених.

Розглянемо детально виокремлені стадії даного провадження.

Факультативними стадіями даного провадження може бути стадія «оскарження рішення про клопотання та присвоєння державної нагороди» та стадія «відмови від державної нагороди».

Позбавлення державної нагороди, на нашу думку, не є стадією зазначеного провадження, а утворює окреме провадження, про позбавлення державної нагороди. Причому інститут позбавлення державної нагороди має неоднозначний характер трактування. Оскільки, з одного боку, не можна позбавити особу відзнаки за його заслугу, яку він здійснив і був оцінений народом. З іншого боку, вчинивши протиправну дію, що не відповідає статусу нагородженої особи, він втрачає взірковість для суспільства. Хоча, якщо протиправний вчинок був відомий суспільству і особа вчинила після цього героїські дії, то правопорушення не може стати перешкодою для отримання цим суб'єктом державної нагороди.

I стадія – клопотання про нагородження державною нагородою.

Одним із початкових етапів даної стадії є висунення кандидатури до відзначення державною нагородою за її місцем роботи трудовими колективами підприємств,

установ, організацій незалежно від типу, форми власності та господарювання, а також військовими частинами тощо.

Подання про відзначення порушується перед відповідним органом чи організацією вищого рівня залежно від підпорядкованості.

У разі висунення кандидатур для нагородження відповідним структурним підрозділом обласної державної адміністрації, територіальними органами центральних органів виконавчої влади в області вони мають бути письмово погоджені з районними державними адміністраціями, виконавчими комітетами рад міст обласного значення.

Щодо наведеного необхідно зауважити, що даний вид провадження має три види учасників провадження. По-перше, ті, хто подаються на нагороду, за вчинені заслуги та подвиги. По-друге, ті, хто висуває на державну нагороду. По-третє, хто погоджує, проводить експертизу заслуг, клопоче про висування.

Саме керівник підприємства, установи або організації і голови зборів трудового колективу за місцем роботи особи скріплює своїм підписом та печаткою подання про висування на державну нагороду.

II стадія – розгляд документів та прийняття рішення про вручення державної нагороди.

Спільне подання про відзначення державною нагородою надсилається Президенту України через Адміністрацію Президента України.

Документи про представлення до відзначення державними нагородами попередньо опрацьовуються в Управлінні державних нагород та геральдики Адміністрації Президента України.

Президент України приймає рішення про присвоєння державної нагороди та підписує указ Президента України.

III Вручення державної нагороди.

Вручення державних нагород та документів про нагородження має бути проведено протягом двох місяців із дня набрання чинності указом Президента України про нагородження. Відповідальність за організацію і своєчасне вручення державних нагород та документів про нагородження покладається на орган, якому доручено провести вручення.

Вручення державних нагород та документів про нагородження провадиться в обстановці урочистості і широкої гласності. Перед врученням оголошується указ Президента України про нагородження.

Державні нагороди та документи про нагородження вручає Президент України або за його дорученням: Голова Верховної Ради України, Перший заступник і заступник Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, керівники інших центральних органів виконавчої влади, Голова Адміністрації Президента України, Голова Конституційного Суду України, Голова Верховного Суду України, Голова Вищого господарського суду України, Генеральний прокурор України, посли України в іноземних державах, Голова Комісії державних нагород та геральдики при Президенті України, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим, Постійний Представник Президента України в Автономній Республіці Крим, голови обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Особі, удостоєній державної нагороди, вручаються державна нагорода та документ, що посвідчує нагородження нею.

Про вручення державних нагород та документів про нагородження складається Протокол вручення державних нагород України за встановленою формою, що підпи-

сується особою, яка їх вручила, та скріплюється печаткою органу, що проводив вручення. Протокол надсилається до Управління державних нагород та геральдики не пізніш як через тиждень після вручення державних нагород.

Контроль за своєчасним врученням державних нагород та документів про нагородження здійснюється на підставі протоколів вручення державних нагород. Відомості про вручення заносяться до облікових карток нагороджених, що зберігаються в картотеці Управління державних нагород та геральдики. В обліковій картці нагородженого робиться відмітка «вручено» та зазначається дата вручення.

У разі коли нагороджений через хворобу або іншу поважну причину не зміг з'явитися на вручення, державну нагороду та документ про нагородження може бути вручено вдома, в лікарні тощо, де він перебуває.

У разі смерті нагородженого, якому за життя державну нагороду та документ про нагородження не було вручено, або нагородження особи помертню державна нагорода та документ до неї передаються сім'ї такого нагородженого для зберігання як пам'ять. Передача державної нагороди та документа про нагородження оформляється протоколом установленної форми.

У разі виявлення розбіжностей у написанні прізвища, імені, по батькові нагородженого органом, що вносив подання про відзначення державною нагородою, складається акт уточнення за встановленою формою і порушується клопотання на ім'я Голови Комісії державних нагород та геральдики при Президентові України щодо внесення відповідних змін до указу Президента України про нагородження.

Факультативні стадії провадження про нагородження державними нагородами: стадія «оскарження рішення про клопотання та присвоєння державної нагороди» та стадія «відмови від державної нагороди» потребують роз'яснення та доведення можливості їх існування.

Відповідно до ст. 55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дії чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування їх службових осіб. Ця конституційна норма є гарантією забезпечення прав та законних інтересів громадян у сфері публічних відносин.

Оскарження – це рішення, прийняте за відповідною справою, що незаконно покладає на нього певні обов'язки, порушує його права та інтереси або перешкоджає їх реалізації.

Отже, громадяни мають право висловлювати свої припущення щодо їх порушеного права, шляхом подання скарги у вищестоящі публічні органи управління, а також позови – до адміністративного суду.

Отже, суб'єкт звернення може оскаржити рішення, дію чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень, який своїми рішеннями, діями чи бездіяльністю, на думку заявника, порушив його права та законні інтереси в порядку адміністративного судочинства. В даному випадку має місце публічно-правовий спір, тобто спір, в якому хоча б одна сторона здійснює публічно-владні управлінські функції, в тому числі на виконання делегованих повноважень, і спір виник у зв'язку з виконанням або невиконанням такою стороною зазначених функцій; або хоча б одна сторона надає адміністративні послуги на підставі законодавства, яке уповноважує або зобов'язує надавати такі послуги виключно суб'єкта владних повноважень, і спір виник у зв'язку із наданням або ненаданням такою стороною зазначених послуг [4, ст. ст.1, 5].

Вищестоящий орган, що розглядає скаргу про державну нагороду, має чітко дотримуватися таких процесуальних засад: вчасно й об'єктивно розглядати скарги; перевіряти факти; приймати рішення відповідно до чинного законодавства; забезпечувати їх виконання; повідомляти громадян про час розгляду заяв та його наслідки.

Кодексом адміністративного судочинства України чітко визначено предметну підсудність справ, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів (ст. 19). Зокрема, ч. 1 визначено, що юрисдикція адміністративних судів поширюється на справи в публічно-правових спорах фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності, крім випадків, коли для розгляду таких спорів законом встановлено інший порядок судового провадження.

Щодо провадження у справах про нагородження державними нагородами, то оскаржується як подання на нагородження за заслуги відповідної особи, так і указ Президента України про нагородження державною нагородою, у відповідних випадках може бути оскаржено протокол вручення державної нагороди і, безумовно, пільги та грошові виплати, передбачені для нагороджених державними нагородами.

Указ Президента про присвоєння державної нагороди оскаржується у Верховному суді України, Адміністративній палаті.

Факультативна стадія «відмова від державної нагороди» має теоретичний характер, оскільки не передбачена законодавством України. На нашу думку, така можливість повинна бути передбачена в законодавстві та врегульована ним (свої позиції щодо даного питання нами було докладно викладено вище).

Список використаних джерел:

1. Дуэль В.М. Наградное право: анализ материальных и процессуальных норм // Актуальные проблемы политики и права. Межвузовский сборник научных статей. Пенза: Информ.-изд. центр ПТУ, 2005. Вып. 8. С. 162–172.
2. Винокуров В.А. Наградной процесс. Юридическая мысль. 2006. № 6. С. 70–72.
3. Трофимов Е.В. Структура наградного производства. URL: <https://wiselawyer.ru/poleznoe/51302-struktura-nagradnogo-proizvodstva>.
4. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03 жовтня 2017 р. № 2147-VIII. URL: <http://vobu.ua/ukr/documents/item/zakon-ukrainy-vid-031017-r-2147-viii-pro-vnesennia-zmin-do-hospodarskoho-protsesualnoho-kodeksu-ukrainy-tsyvilnoho-protsesualnoho-kodeksu-ukrainy-kodeksu-administratyvnoho-sudochynstva-ukrainy-ta-inshykh-zakonodavchykh-aktiv>.